

УДК 364.4;364-7;364-4

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.4.5>

Валентина КОСТИНА

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Алчевських, 29, м. Харків, Україна, 61002

ORCID: 0000-0003-2410-7497

Scopus-Author ID: 57434313500

Олександр МОГИЛКА

доктор філософії у галузі соціальної роботи, викладач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи, Харківський національний медичний університет, просп. Науки, 4, м. Харків, Україна, 61022; менеджер проєктів Харківський благодійний фонд «Благо», просп. Героїв Харкова, 259, м. Харків, Україна

ORCID: 0000-0003-0284-2749

Бібліографічний опис статті: Костіна, В., Могилка, О. (2024). Робота соціальних працівників у міждисциплінарних мобільних командах: аналіз закордонного досвіду та вітчизняні практики під час війни в Україні. *Ввічливість. Humanitas*, 4, 31–40, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.4.5>

**РОБОТА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ
МОБІЛЬНИХ КОМАНДАХ: АНАЛІЗ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ
ТА ВІТЧИЗНЯНІ ПРАКТИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ**

У статті обґрунтовано актуальність соціальної роботи в умовах нових соціальних викликів у міждисциплінарних мобільних командах для підвищення ефективності вирішення складних соціальних кейсів. Метою публікації було здійснення аналізу закордонного та вітчизняного досвіду з питань надання соціальної допомоги різним категоріям населення на засадах міждисциплінарного підходу та колаборації фахівців. На основі аналізу наукової літератури та досвіду роботи спеціалізованих соціальних інституцій з питань надання соціальних послуг в умовах роботи мультидисциплінарних команд фахівців, виокремлено основні принципи та керівні положення у практиці роботи фахівців різного фаху з метою покращення якості надання соціальних послуг у сфері громадського здоров'я. Визначено важливі аспекти в організації якісної роботи фахівців мультидисциплінарної команди, а також важливі компетентності, яких мають набути майбутні фахівці соціальної галузі, які працюватимуть у сфері охорони громадського здоров'я в умовах співпраці різних фахівців на засадах мультидисциплінарного підходу до вирішення складних проблем клієнтів, які з'являються в умовах нових соціальних викликів (війни, пандемії та їхні наслідки). Наведено структуру мультидисциплінарної команди фахівців та специфіку організації їхньої роботи під час вирішення різних соціальних проблем в Україні та за кордоном. Надано характеристику досвіду роботи вітчизняних соціальних інституцій громадського і державного секторів у напрямі соціальної роботи з різними цільовими групами з використанням мультидисциплінарного підходу, що можуть застосовувати фахівці соціальної галузі-надавачі соціальних послуг, які працюють в умовах війни в Україні. Окреслено перспективи для подальшої роботи з удосконалення якості соціальних послуг на засадах імплементації прогресивного закордонного досвіду надання соціальної допомоги у складі мультидисциплінарних мобільних команд у сфері громадського здоров'я, а також підготовці фахівців соціальної галузі до відповідної роботи на засадах мультидисциплінарного підходу, що сприятиме покращенню якості надання соціальних послуг в умовах нових соціальних викликів.

Ключові слова: соціальні послуги, мультидисциплінарна мобільна команда, соціальний працівник, сфера громадського здоров'я, соціальна допомога, війна.

Valentyna KOSTINA

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Social Work and Social Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, 29 Alchevskikh str., Kharkiv, Ukraine, 61002

ORCID: 0000-0003-2410-7497

Scopus-Author ID: 57434313500

Oleksandr MOHYLKA

Doctor of Philosophy in Social Work, Member at the Department of Psychiatry, Narcology, Medical Psychology and Social Work, Kharkiv National Medical University, 4 Sciences ave., Kharkiv, Ukraine, 61022; Project manager, Kharkiv charitable foundation "Blago", 259 Heroiv ave., Kharkiv, Ukraine

ORCID: 0000-0003-0284-2749

To cite this article: Kostina, V., Mohylka, O. (2024). Robota sotsialnykh pratsivnykiv u mizhdystsyplinarnykh mobilnykh komandakh: analiz zakordonnoho dosvidu ta vitchyzniani praktyky pid chas viiny v Ukraini [Work of social workers in interdisciplinary mobile teams: analysis of abroad experience and domestic practices during the war in Ukraine]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 4, 31–40, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.4.5>

**WORK OF SOCIAL WORKERS IN INTERDISCIPLINARY MOBILE TEAMS:
ANALYSIS OF ABROAD EXPERIENCE AND DOMESTIC PRACTICES
DURING THE WAR IN UKRAINE**

The article substantiates the relevance of social work in the conditions of new social challenges in interdisciplinary mobile teams to increase the effectiveness of solving complex social cases. The purpose of the publication was to carry out an analysis of foreign and domestic experience in providing social assistance to various categories of the population on the basis of an interdisciplinary approach and collaboration of specialists. Based on the analysis of scientific literature and the work experience of specialized social institutions on the provision of social services in the conditions of the work of multidisciplinary teams of specialists, the main principles and guiding principles in the practice of the work of specialists of various specialties are highlighted in order to improve the quality of the provision of social services in the field of public health. Important aspects in the organization of high-quality work of specialists of a multidisciplinary team were determined, as well as important competences that future specialists of the social sector should acquire, which will enable them to work in the field of public health protection in the conditions of cooperation of various specialists on the basis of a multidisciplinary approach to solving complex problems of clients who appear in conditions of new social challenges (wars, pandemics and their consequences). The structure of a multidisciplinary team of specialists and the specifics of the organization of their work in solving various social problems in Ukraine and abroad are given. The description of the work experience of domestic social institutions of the public and state sectors in the direction of social work with various target groups using a multidisciplinary approach that can be applied by specialists in the social field-providers of social services who work in the conditions of war in Ukraine is given. Prospects are outlined for further work on improving the quality of social services based on the implementation of progressive foreign experience in providing social assistance as part of multidisciplinary mobile teams in the field of public health, as well as training social sector specialists for appropriate work on the basis of a multidisciplinary approach, which will contribute to improving the quality of provision of social services in the conditions of new social challenges.

Key words: social services, multidisciplinary mobile team, social worker, public health, social assistance, war.

Постановка проблеми. У сучасних умовах, коли навантаження на сферу соціальної допомоги значно зросло з появою нових викликів (війни, екологічні проблеми, інфекційні хвороби, які набувають рівня пандемій та призводять до катастрофічного збільшення маргіналізованої частини населення) важливим завданням соціальної роботи є пошук нових шляхів надання соціальної допомоги та захисту. Одним із дієвих рішень за визначенням ВООЗ є налагодження командної роботи та співпраці в мультипрофесійних командах, що дозволяє фахівцям набути додаткового ресурсу та навичок, а також покращити організацію та координацію медичних послуг і послуг з догляду у сфері охорони здоров'я.

Аналіз сучасних досліджень Як показав аналіз наукової літератури у сфері громадського

здоров'я в сучасних умовах спостерігається ускладнення проблем, з якими приходиться зіштовхуватися фахівцям під час надання допомоги, що потребує пошуку нових підходів до їх вирішення. Одним із дієвих та результативних більшість науковців зазначають мультидисциплінарний підхід на засадах інтеграції та колаборації у роботі фахівців різних спеціалізацій задля якісного вирішення проблем клієнтів.

Аналіз літератури засвідчив, що проблему мультидисциплінарної колаборації у соціальній роботі вітчизняні науковці досліджували у таких аспектах: особливості підготовки мультидисциплінарної команди фахівців до роботи з людьми похилого віку (І. Артеменко та Г. Діденко, 2018); теорія та практика соціально-педагогічної підтримки та супроводу дітей з особливими освітніми потребами

та їхніх сімей та залучення до цього процесу мультидисциплінарної команди фахівців в умовах інклюзії (Л. Вавіна, 2011, А. Колупаєва, 2010; Д. Романовська, С. Собкова, 2009; Я. Юрків, 2011 та ін.). Доволі активно досліджуваною є проблема теорії та практики соціальної роботи в мультидисциплінарних командах у сфері громадського здоров'я за кордоном: проблеми та дилеми професійної практики в роботі соціальних працівників в мультидисциплінарній команді (Н. Фрост, М. Робінсон, А. Еннінг, 2005); роль соціальної роботи в мультидисциплінарній команді (Д. Херод, М. Лімбері, 2002; визначення перспектив соціальної роботи на основі аналізу найкращих практик у сфері громадського здоров'я (С. Кіршбаум, 2017), аналіз сприйняття соціальними працівниками мультидисциплінарної командної роботи (Р. Джайлз, 2016) та ін. Спираючись на нагальну потребу практики надання якісних соціальних послуг в умовах повномасштабної війни в Україні, та, враховуючи вищезазначені наукові здобутки, додаткового дослідження потребує питання визначення особливостей діяльності фахівця соціальної галузі, що працює в мультидисциплінарній команді у сфері громадського здоров'я, а також окреслення перспектив для якісної підготовки фахівців до виконання відповідної діяльності.

Мета дослідження: на основі аналізу наукової літератури та практичного досвіду роботи фахівців соціальної галузі у складі мультидисциплінарних команд виокремити дієві практики, що забезпечують успішність відповідної діяльності в умовах війни в Україні, а також специфіку підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до відповідного типу діяльності.

Виклад основного матеріалу. Як зазначено на сайті Інституту досконалості соціальної допомоги Social Care Institute for Excellence (SCIE), що є однією із агенцій соціального догляду, яка допомагає та підтримує зв'язки зі службами догляду в Англії, Північній Ірландії, Уельсі, Шотландії шляхом спільних досліджень, обміну, підтримки, соціальної допомоги, утворення мультидисциплінарних груп на основі громади multidisciplinary teams (MDT), або українською – МДК, де об'єднуються спеціалісти з охорони здоров'я та догляду та відбувається планування й координування допомоги людям, що мають серйозні ускладнення у влас-

ному житті. Робота багатьох МДК базуються на загальних практиках і зазвичай зосереджуються на догляді за дорослими зі складними потребами у здоров'ї та догляді» (Social Care Institute for Excellence, 2022, с. 3). Фахівці відзначають, що «мультидисциплінарні команди, які об'єднують відповідних професіоналів і практиків, можуть бути ефективним засобом заохочення кращої координації їхньої спільної роботи з такими контингентами: особи зі складними потребами (молоді люди, які вчинили правопорушення; люди з діагнозом рак; люди з важкими психічними розладами; люди, які знаходяться під загрозою жорстокого поводження або зневаги); люди у громаді з високим ризиком поганого здоров'я та соціальних наслідків; люди, які виписуються з лікарні; люди похилого віку, які живуть у будинках інтернатного типу тощо (Social Care Institute for Excellence, 2022, с. 4).

Також дослідники (Т. Ллойд, Дж. Біч, А. Волтерс, К. Таллак, 2023) наголошують на необхідності дотримання таких важливих характеристик роботи МДК як: призначення менеджера та/або керівника практики, який сприяє роботі всієї команди; організація єдиного процесу доступу до команди зі спільними зустрічами для обміну думками та проблемами; загальний електронний запис усіх контактів, оцінок та втручань членів команди з особою та її родиною; система ключових працівників, за допомогою якої здійснюють догляд за тими, хто має складні пакети підтримки, координація роботи команди різних фахівців, які можуть задовольнити потреби певної цільової групи (Lloyd T., Beech J., Wolters A., Tallack C., 2023, с. 11–12).

Хоча серед сучасних дослідників ще нема чіткості у визначенні ролі соціального працівника в мультидисциплінарній команді, деякі дослідження (Boland, J., Abendstern, M., Wilberforce, M., Pitts, R., Hughes, J., & Challis, D., 2021) намагаються віднайти докази для визначення особливої ролі соціального працівника в сфері психічного здоров'я.

Науковці (Douglas, N., Mays, N., Al-Haboubi, M. et al, 2022) на основі проведення спостереження за зустрічами мультидисциплінарної команди з питань охорони здоров'я та соціального догляду для людей похилого віку з довготривалими захворюваннями на рівні громади в Англії дійшли висновку, що важлива додаткова цінність МДК

полягає в: швидкому обміні інформацією про пацієнтів; кращому розумінні послуг агенцій-контрибуторів; стратегії планування для пацієнтів, для яких постачальники намагалися знайти правильний спосіб задовільного залучення; управління ризиками та надання взаємної підтримки в стресових ситуаціях; доведенні необхідності приділяти більше уваги усуненню перешкод для обміну інформацією, а також створенню простору для конструктивних суперечок між персоналом.

Важливими акцентами у сфері соціальної допомоги дорослим в Англії сьогодні є сприяння незалежності клієнтів та запобігання або відстрочення потреби в більш інтенсивній підтримці та наданні персоналізованих послуг як профілактичних зусиллях, спрямованих на уникнення їхньої можливої подальшої госпіталізації. У цьому аспекті вкрай важливою є також роль соціального працівника, як важливого кейс-менеджера, що на практиці може допомогти іншим фахівцям МДК у кращому визначенні та задоволенні складних потреб літніх користувачів соціальних послуг (Willis Paul, Lloyd Liz, Hammond Jackie, Milne Alisoun, Nelson-Becker Holly, Perry Emma, Ray Mo, Richards Sally, Tanner Denise, 2022, с. 480–484).

Канадськими дослідниками також доведено корисність використання практики міждисциплінарної роботи фахівців, яка на їхню думку сприяє додатковій фасилітації хронічно хворих людей, зменшенню певних бар'єрів у їхній взаємодії з лікарями, а також підвищенню стійкості та ефективності у роботі міжпрофесійних команд (Sibbald, S. L., Ziegler, B. R., Maskell, R., & Schouten, K., 2021, с. 654).

Як зазначає Генеральний директор соціального захисту Міністерства соціального розвитку та розвитку сім'ї Сінгапуру пані Енг Бі Ліан (Ang Bee Lian, 2014), соціальна робота з використанням підходу мультидисциплінарних команд є ефективною у роботі зі складними проблемами та випадками, коли спеціально навчені фахівці збираються разом, щоб надати краще обслуговування людині, яка може бути пацієнтом у медичному закладі або клієнтом у випадку соціального середовища. Доволі продуктивною нам видається ідея дослідниці, що склад МДК має бути динамічний та професіонали, які є частиною команди, можуть змінюватися залежно від потреб клієнта, або

у ситуаціях, коли його захист викликає занепокоєння та виникає необхідність у залученні до роботи міждисциплінарної команди таких додаткових соціальних агентів, як: представники служби поліції; працівники служби порятунку та опікуни, – з метою мінімізації впливу хвороби або особливої потреби на повсякденну діяльність та життя клієнта та його найближчого оточення. Ми цілком поділяємо думку дослідниці, що провідною роллю соціального працівника в МДК є сприяння соціальному благополуччю клієнтів, як особливому різновиду соціальної опіки. Цікавими для практики запровадження мультидисциплінарної командної роботи нам видаються приклади МДК, що наводить Енг Бі Ліан, (Ang Bee Lian, 2014, с. 2): «1) громадські бригади з питань психічного здоров'я (соціальні працівники, психіатричні медсестри та інші спеціалісти, такі як ерготерапевти, психіатри та психологи), що є моделлю для всіх мультидисциплінарних команд; 2) групи розслідування поведінки неповнолітніх правопорушників (соціальні працівники, офіцери пробації, спеціалісти з працевлаштування та освіти); 3) служби психічного здоров'я дітей та підлітків, які працюють на сесіях з питань психічного здоров'я в громаді або в амбулаторній дитячій психіатричній службі та надають спеціалізовані послуги дітям та молоді з розладами психічного здоров'я (дитячі психіатри, соціальні працівники, клінічні психологи, ерготерапевти, художні, музичні та драматичні терапевти); 4) команда із захисту дорослих, що працюють з питань жорстокого поводження з літніми людьми (служби захисту дорослих, системи цивільного та кримінального правосуддя, медичні та соціальні послуги та служби психічного здоров'я, деякі команди включають захисників домашнього насильства, спеціалістів із зловживання психоактивними речовинами та політиків». Дослідниця також наголошує, що робота в МДК є ефективною тоді, коли є більша кількість фахівців, що надають комплексну послугу, та є висока спрацьованість і спільна робота команди (усі члени команди є віддані одній справі; вислуховуються всі в команді; командою здійснюється рефлексія власної ефективності; є багато контактів між членами команди).

Серед важливих чинників, які впливають на ефективність роботи в МДК Енг Бі Ліан виділяє

такі (Ang Bee Lian, 2014, с. 3–4): спільна праця агентств та практиків, що мають узгоджені та досяжні цілі та завдання; добре розуміння ролі кожного професіонала; угода про роль головного спеціаліста; комунікація, актуальна для всіх практиків; обмін інформацією між фахівцями-практиками; колективне прийняття рішень, коли це доречно; ефективне лідерство; розвиток спільної міжпрофесійної культури серед практиків. Також дослідницею виокремлено поради для ефективної роботи МДК (Ang Bee Lian, 2014, с. 4): 1) визначення лідера, який встановлює чіткий напрям для роботи команди, слухаючи та надаючи підтримку та нагляд за її членами; 2) побудова роботи команди з опорою на набір цінностей, який чітко визначає напрям для надання послуг; 3) демонстрація командної культури та міждисциплінарної атмосфери довіри, де цінується внесок кожного і підтримується консенсус; 4) забезпечення наявності відповідних процесів та інфраструктури для підтримки бачення послуги; 5) сприяння ролевій взаємозалежності, з повагою до індивідуальних ролей та автономії кожного з фахівців.

На основі аналізу п'яти програм, що впроваджували різні організації з різних регіонів США, Sue Coyle (Coyle, Sue, 2018, с. 18), доводить позитивні впливи у роботі фахівців у галузі охорони здоров'я під час надання первинної медичної допомоги у галузі психіатричного здоров'я, яка робила акцент на необхідності інтегрованої допомоги шляхом об'єднання зусиль лікарів, психіатрів, медсестер і соціальних працівників. Кожна із аналізованих програм мала власну специфіку, але всі вони працювали за мультидисциплінарною моделлю: 1) Massachusetts chapter of the American Pediatric Association (MCPAP), що працює з 2004 року та має позитивні докази в роботі мультидисциплінарних команд в роботі з дітьми; 2) Collaborative Care Model, модель спільного догляду, яка виникла в Університеті Вашингтона та стосується дорослих пацієнтів, проте з'являється все більше доказів її використання підлітками, (для надання комплексних послуг, команда догляду за цією програмою в кожній клініці збільшувалася на дві особи: менеджера з питань поведінкового здоров'я (яким працював соціальний працівник, що виконував роль кейс-менеджера) та консультанта з психіатрії (який тільки слухав презентації випадку мене-

джера з догляду під час своїх щотижневих клінічних зустрічей та вносив свої рекомендації щодо лікування до медичної карти й надсилав їх до лікаря первинної медичної допомоги, який вже переглядав їх і вирішував з пацієнтом, чи хочуть вони виконувати ці рекомендації); 3) Brigham and Women's Hospital також використовувалася модель спільної допомоги. Разом із програмою інтегрованого догляду (iCMP), що дає можливість надавати інтегровану допомогу як в офісі, так і поза його межами, а також задовольняти потреби осіб із легкими/помірними розладами психічного здоров'я, а також потреби пацієнтів із більш складними проблемами на рівні громади, залучаючи до роботи громадських медичних працівників, спеціалістів з громадських ресурсів, спеціалістів з паліативної допомоги та геріатричних спеціалістів; 4) Health Care Homes, яку впроваджено у штаті Міссурі, засновано на наданні інтегрованих послуг Коаліцією Міссурі для поширення поведінкової медицини в громаді, що надають громадські центри психічного здоров'я штату (CMHCs) (ці медичні будинки є доступними для осіб із серйозним психічним захворюванням, розладом психічного здоров'я та розладом, що викликаний вживанням психоактивних речовин, або розладом психічного здоров'я та хронічним розладом фізичного здоров'я; саме в останньому випадку інтегрована допомога є вкрай важливою та надає додаткові ресурси); 5) Center of Excellence for Integrated Care, a program of the Foundation of Health Leadership & Innovation, що є центрами передового досвіду інтегрованого догляду, які впроваджують програми Фонду лідерства та інновацій у сфері охорони здоров'я й сприяють застосуванню інтегрованої моделі догляду, унікальної для кожної практики в Північній Кароліні.

Отже, аналіз вищенаведених закордонних практик догляду, який базується на міждисциплінарному підході та інтеграції зусиль різних фахівців сфери громадського здоров'я засвідчив, що у кожній із них (в межах наведених моделей чи програм) є соціальні працівники, функціональні обов'язки яких, безсумнівно різняться залежно від потреб, освіти та досвіду та змістовного наповнення їхньої професійної діяльності, але вони мають вирішальне значення для успіху інтегрованих служб догляду у вирішенні складних завдань, виконуючи ролі

координаторів зусиль команди по догляду, де роль фахівця соціальної галузі є вкрай важливою.

Крістіане Петрін Ламберт (Lambert C. P., 2019, с. 26–28) зазначає, що з появою міжпрофесійної практики (interprofessional practice – IPP) у сфері охорони здоров'я, яку започатковано Законом про доступну медичну допомогу Affordable Care Act (ACA) 2010 року, зросло усвідомлення необхідності долучення до цієї сфери соціальних працівників як ключових учасників інтегрованої допомоги міждисциплінарної команди фахівців, бо саме педагогічні компетентності фахівців соціальної роботи дозволяють їм бути лідерами у формуванні навичок, орієнтованих на розвиток ефективної спільної роботи різних фахівців сфери охорони здоров'я та наставниками у наданні можливостей для майбутніх практиків через міжпрофесійну освіту (IPE).

Міжпрофесійне освітнє співробітництво – The Interprofessional Education Collaborative (IPEC) є національною асамблеєю професій охорони здоров'я, що включає сестринську справу, медицину, стоматологію, фармацію, громадську охорону здоров'я, соціальну роботу та інші суміжні галузі, з метою сприяння, заохочування та підтримки зусиль у підготовці майбутніх медичних працівників до практики міжпрофесійної співпраці, яка допомагає забезпечити здоров'я окремих людей і населення вцілому. IPEC визначено основні компетенції для практики міжпрофесійної співпраці, щоб спрямувати освіту, які включають (IPEC, 2023): цінності, етику та взаємну повагу; ролі та відповідальність за здоров'я населення; міжпрофесійне спілкування з пацієнтами, родинами, спільнотами та фахівцями; і команди/командна робота для планування, надання та оцінки медичної допомоги, орієнтованої на пацієнта.

Аналіз вітчизняної теорії та практики соціальної роботи засвідчив наявність відповідної практики надання соціальної допомоги в умовах війни в Україні. Так, з березня 2022 року МБФ «Українська фундація громадського здоров'я» у співпраці з Дитячим фондом ООН в Україні (UNICEF) реалізували проєкт «Інтегрована підтримка через міждисциплінарні мобільні команди», який спрямований на гуманітарне реагування та підтримку людей у західній та центральній частині України у «приймаючих» і в «переселенських» громадах за допомо-

гою створення мультидисциплінарних мобільних команд в 11 регіонах України, що надавали соціально-психологічну, правову, медичну допомогу дітям та сім'ям, які постраждали від війни, з особливим фокусом на вагітних жінок, жінок із дітьми, дітей та підлітків (Проєкт «Інтегрована підтримка через міждисциплінарні мобільні команди», 2022). Кожна команда має 5 співробітників: 4 надавачі соціально-психологічної допомоги (психолог, соціальний працівник, юрист, медсестра та 1 водій. Надання соціальної та психосоціальної підтримки, правової та медичної допомоги, перенаправлення здійснювалося під час виїздів в місця тимчасового перебування сімей та дітей, які постраждали від війни, через індивідуальні та телефонні/онлайн консультації сім'ям та дітям.

Аналіз вітчизняної практики надання паліативної допомоги в Україні умовах воєнного стану засвідчив, що з метою подолання викликів війни через соціальне замовлення наразі в Києві здійснюється закупівля послуги паліативного догляду, яку надають мультидисциплінарні команди у складі соціального працівника, соціального робітника, медичного працівника, юрисконсульта, практичного психолога, духівників, кухара, водія (Kostina, V., Ragoza, T., & Smerechak, L., 2024). Отже, постає нагальна потреба у підготовці майбутніх фахівців до роботи в умовах мультидисциплінарної команди з метою покращення якості надання цієї соціальної послуги.

Аналіз власного досвіду налагодження партнерської взаємодії з різними соціальними інституціями з метою залучення фахівців під час реалізації проєктів, що реалізовувався Благодійною організацією «Харківський благодійний фонд «Благо» у 2014–2020 роках, дозволив стверджувати, що для ефективної роботи з підлітками з ризикованою поведінкою, було налагоджено взаємодію з багатьма соціальними інституціями міста Харкова та Харківської області, фахівці яких співпрацювали за принципами дії мобільних мультидисциплінарних команд задля створення умов для найкращого вирішення складних проблемних ситуацій, в яких перебували клієнти. Поступово фахівцями фонду було накопичено інноваційний досвід такої мультидисциплінарної співпраці, який було розповсюджено в межах реалізації грантових міжнародних проєктів Міжнародного благодійного фонду «СНІД Фонд Схід-Захід» «Права та здоров'я уразли-

вих груп населення: заповнюючи прогалини» у 2014 та 2020 роках для організації навчання фахівців ювенальної поліції, соціальних установ міста Харкова, а також здобувачів вищої освіти першого та другого рівнів освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди в межах організації практико-зорієнтованих занять да базі фонду згідно з угодою про партнерську взаємодію для проведення навчання з елементами дуальності за програмами курсів «Практикум соціально-реабілітаційної роботи у спеціалізованих соціальних інституціях», «Опіка і піклування з практикумом», «Соціальне проектування», «Менеджмент соціальної роботи». В межах проведення практико-зорієнтованих занять майбутні соціальні працівники мали можливість ознайомлюватися з досвідом мультидисциплінарної взаємодії та на практиці набути вмінь вирішення складних кейсів соціальної допомоги. Найбільш зацікавлені у подальшому професійному розвитку у напрямі роботи з підлітками з ризикованою поведінкою здобувачі освіти мали можливість уже в умовах інформальної освіти взаємодіяти з фондом та залучатися додаткових програм та проєктів (Danse4Life, «Права та здоров'я уразливих груп населення: заповнюючи прогалини»), як передбачає в ІРЕС та набувати додаткових професійних компетентностей в цьому напрямі.

У межах проєкту «Допомога ключовим групам населення та людям, які живуть з ВІЛ, що страждають через наслідки війни в Харкові та Харківській області» у 2023–2024 рр. Харківським благодійним фондом «Благо» за 6 місяців реалізації проєкту було здійснено 40 виїздів мобільної команди. До складу МДК входили соціальний працівник та психолог, що працювали з клієнтами програм зменшення шкоди. Отримувачами соціальних послуг під час роботи МДК були клієнти у віддалених від транспорту локацій у межах Харківської області. За допомогою роботи МДК більша частина клієнтів уперше з початку війни отримали послуги Зменшення Шкоди та тестування на ВІЛ разом з наданням гуманітарної допомоги (гігієнічні і продуктові набори, засоби для збереження тепла, зарядні пристрої для телефонів, термобілизна, термошкарпетки тощо). Соціальні працівники проєкту здійснювали консультування клієнтів з питань відновлення документів, пільг для ВПО, можливостей

отримання медичної чи соціальної допомоги, надавали їм стерильний інструментарій, допомагали у проведенні само тестування на ВІЛ, гепатити, ІПСШ. Психологи – здійснювали індивідуальне та групове консультування з питань ментального здоров'я.

На основі узагальнення закордонної практики роботи фахівців в умовах мультидисциплінарних команд та досвіду відповідної діяльності в умовах війни в Україні нами виокремлено важливі характеристики, що забезпечують успішність роботи у зазначеному напрямі та сприятимуть підвищенню якості підготовки майбутніх соціальних працівників (комунікативна компетентність, толерантність, відповідальність, лідерські якості, резильєнтність, фасилітаційні здібності, аналітичні якості, наполегливість, організаторські здібності та ін.).

Висновки та напрями подальших досліджень. Проведений аналіз наукової літератури, а також узагальнення вітчизняного та закордонного досвіду надання соціальної допомоги фахівцями соціальної галузі у складі мультидисциплінарних мобільних команд дозволили виокремити такі висновки: 1) зростає усвідомлення необхідності долучення соціальних працівників у якості ключових учасників інтегративної допомоги в мультидисциплінарній команді, що є ефективною у роботі зі складними проблемами та випадками; 2) серед важливих елементів, які впливають на роботу мультидисциплінарної команди виокремлено такі – спільна налагоджена взаємодія і співпраця різних соціальних інституцій, розуміння ролі кожного із фахівців та наявність лідера, колективне прийняття рішення та наявність лідерства команди, розвиток міжпрофесійної культури та повага до індивідуальних ролей та автономії кожного з фахівців; 3) виявлено специфіку в роботі соціальних працівників і психологів у складі МДК в умовах війни в Україні (поєднання гуманітарної допомоги з наданням спектру соціальних послуг, коли фахівець соціальної галузі виконує роль координатора роботи (кейс-менеджера) мультидисциплінарної команди фахівців, а психолог здійснює впливи, що підвищують резильєнтність); 4) визначено важливі характеристики майбутніх фахівців, що дають можливість успішно взаємодіяти в умовах мультидисциплінарної команди (комунікативна компетентність,

толерантність, відповідальність, лідерські якості, резильєнтність тощо) та окреслено напрями їхнього формування.

Перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо визначення особливос-

тей та розробку методичного забезпечення для підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі для роботи соціальних працівників у мультидисциплінарній команді в умовах воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Артеменко І. Е., Діденко Г. В. Особливості підготовки мультидисциплінарної команди до роботи з людьми похилого віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11 : Соціальна робота. Соціальна педагогіка.* 2018. Вип. 25. С. 79–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnp_u_011_2018_25_14 (дата звернення: 12.03.24).
2. Колупасва А. А., Таранченко О. М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. *Путівник для педагогів : навч.-метод. посібн.* Київ. 2010. 96 с.
3. Проєкт «Інтегрована підтримка через міждисциплінарні мобільні команди». Healthright international (право на здоров'я). URL: <https://www.healthright.org.ua/news-by-hr/mbf-ukrajinska-fundaciya-gromadskogo-zdorovya-v-ramkakh-proehktu-integrovana-pidtrimka-cherez-mizhdisciplinarni-mobilni-komandi-za-finansovoji-pidtrimki-yunisef-ogoloshueh-konkur/> (дата звернення: 1.04.24).
4. Психологічний та соціально-педагогічний супровід навчання і виховання «особливої дитини» у школі : метод. посібн. / за ред. Д.Д. Романовської, С.І. Собкової. Чернівці : Технодрук, 2009. 196 с.
5. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та затримкою психічного розвитку / за ред. Вавіної Л.С. Київ : АТОПОЛ, 2011. 180 с.
6. Юрків Я. Мультидисциплінарна команда як форма соціально-педагогічної роботи з розумово відсталими дітьми та їхніми сім'ями. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. «Педагогіка. Соціальна робота».* 2011. Вип. 21. С. 2018–2022. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_21_77 (дата звернення: 10.03.2024).
7. Ang Bee Lian Multidisciplinary Team Director-General of Social Welfare. Office of the Ministry of Social and Family Development. 2014. P. 1–5/ URL: <https://www.msf.gov.sg/what-we-do/odgsw/social-insights/2014-Multidisciplinary-team> (дата звернення: 02.04.2024).
8. Boland J., Abendstern M., Wilberforce M., Pitts R., Hughes J., Challis D. Mental health social work in multidisciplinary community teams: An analysis of a national service user survey. *Journal of Social Work.* 2021. 21 (1), 3–25. DOI: <https://doi.org/10.1177/1468017319860663> (дата звернення: 01.04.2024).
9. Coyle, Sue Integrated Care Models That Work. *Social Work Today.* 2018. Vol. 18 No. 4 P. 18–36. URL: <https://www.socialworktoday.com/archive/JA18p18.shtml> (дата звернення: 12.04.2024).
10. Douglas N., Mays N., Al-Haboubi M. et al. Observations of community-based multidisciplinary team meetings in health and social care for older people with long term conditions in England. *BMC Health Serv Res.* 2022. 22, 758. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12913-022-07971-x> (дата звернення: 02.04.2024).
11. IPEC Core Competencies. The Interprofessional Education Collaborative (IPEC). URL: <https://ipcc.memberclicks.net/ipcc-core-competencies> (дата звернення: 12.04.2024).
12. Frost N., Robinson M. and Anning A. Social workers in multidisciplinary teams: issues and dilemmas for professional practice. *Child & Family Social Work.* 2005. 10 (3). P. 187–196. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2005.00370.x>. (дата звернення: 01.04.2024).
13. Herod J., Lymbery M. The social work role in multi-disciplinary teams. *Practice,* 2002. 14 (4), P. 17–27. DOI: <https://doi.org/10.1080/09503150208411539> (дата звернення: 01.04.2024).
14. Giles R. Social workers' perceptions of multi-disciplinary team work: A case study of health social workers at a major regional hospital in New Zealand. *Aotearoa New Zealand Social Work,* 2016. 28 (1), P. 25–33. DOI: <https://doi.org/10.11157/anzswj-vol28iss1id113> (дата звернення: 01.04.2024).
15. Kirschbaum Sarah The Social Work Perspective: A Systematic Review of Best Practices for Social Workers in Healthcare Teams Practices for Social Workers in Healthcare Retrieved. Sophia, the St. Catherine University repository website, 2017. P. 2–40. URL: <https://sophia.stkate.edu/do/search/?q=Sarah%20Kirschbaum%20&start=0&context=2910671&facet=> (дата звернення: 01.04.2024).
16. Kostina, V., Rahožina, T., & Smerechak, L. (2024). Palliative Care in the Conditions of New Social Challenges: Problems and Prospects. *Evropsky Politicky a Pravni Diskurz,* 11, 1, 51–61. URL: <https://doi.org/10.46340/erpd.2024.11.1.6>. (дата звернення: 12.04.2024).
17. Lambert C. P. Professional Development and Interprofessional Practice – Social Workers Share With (and Learn From) Colleagues in Other Disciplines. *Social Work Today.* 2019. Vol. 19 No. 5 P. 26 URL: <https://www.socialworktoday.com/archive/SO19p26.shtml> (дата звернення: 12.04.2024).

18. Lloyd T, Beech J, Wolters A, Tallack C. Realising the potential of community-based multidisciplinary teams: Insights from evidence. The Health Foundation; 2023. DOI: <https://doi.org/10.37829/HF-2023-IAU01> (дата звернення: 01.04.2024).

19. Multidisciplinary teams working for integrated ca. Social Care Institute for Excellence (SCIE). URL: <https://www.scie.org.uk/integrated-care/research-practice/activities/multidisciplinary-teams/> (дата звернення: 01.04.2024).

20. Sibbald S. L., Ziegler B. R., Maskell R., Schouten K. Implementation of interprofessional team-based care: A cross-case analysis. *Journal of Interprofessional Care*, 2021. 35 (5). 654–661. DOI: <https://doi.org/10.1080/13561820.2020.1803228> (дата звернення: 02.04.2024).

21. Willis Paul, Lloyd Liz, Hammond Jackie, Milne Alisoun, Nelson-Becker Holly, Perry Emma, Ray Mo, Richards Sally, Tanner Denise Casting Light on the Distinctive Contribution of Social Work in Multidisciplinary Teams for Older People, *The British Journal of Social Work*. 2022. Vol. 52. Issue 1. P. 480–497, DOI: <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcab004> (дата звернення: 02.04.2024).

REFERENCES:

1. Artemenko, I. E., & Didenko, H. V. (2018). Osoblyvosti pidhotovky multydystrylinarnoi komandy do roboty z liudmy pokhyloho viku [Peculiarities of training a multidisciplinary team to work with elderly people]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova – Scientific journal of the M. P. Drahomanov National Pedagogical University. Zhurnal: Seriya II : Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika*. Vyp. 25. S. 79–88. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2018_25_14 [in Ukrainian].

2. Kolupaieva, A. A., & Taranchenko, O. M. (2010). Dity z osoblyvymy potrebamy v zahalnoosvitnomu prostori: pochatkova lanka [Children with special needs in the general educational space: the initial link]. *Putivnyk dlia pedahohiv : navch.-metod. posibn*. Kyiv. 96 s [in Ukrainian].

3. Proiekt «Intehrovana pidtrymka cherez mizhdystyplinarni mobilni komandy»(2022) [Project "Integrated support through interdisciplinary mobile teams"]. Healthright international (pravo na zdorovia) – Healthcare International (right to health). Retrieved from <https://www.healthright.org.ua/news-by-hr/mbf-ukrajinska-fundaciya-gromadskogo-zdorovya-v-ramkakh-proektu-integrovana-pidtrimka-cherez-mizhdisciplinarni-mobilni-komandi-za-finansovoji-pidtrimki-yunisef-ogoloshueh-konkur/> [in Ukrainian].

4. Psykholohichni ta sotsialno-pedahohichni suprovid navchannia i vykhovannia «osoblyvoi dytyny» u shkoli (2009). [Psychological and socio-pedagogical support of education and upbringing of a "special child" at school] : metod. posibn. / za red. D. D. Romanovskoi, S. I. Sobkvoi. Chernivtsi : Tekhnodruk, 196 s. [in Ukrainian].

5. Psykholoho-pedahohichni suprovid ditei z porushenniamy oporno-rukhovoho aparatu ta zatrymkoiu psykhichnoho rozvytku (2011). [Psychological and pedagogical support of children with musculoskeletal disorders and mental retardation] / za red. Vavinoi L. S. Kyiv : ATOPOL, 180 s. [in Ukrainian].

6. Iurkiv, Ya. (2011). Multydystrylinarna komanda yak forma sotsialno-pedahohichnoi roboty z rozumovo vidstalymy ditmy ta yikhnyimi simiamy [Multidisciplinary team as a form of socio-pedagogical work with mentally retarded children and their relatives]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Zhurnal : Ser. «Pedahohika. Sotsialna robota»*. Vyp. 21. S. 2018–2022. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_21_77 [in Ukrainian].

7. Ang Bee Lian (2014). Multidisciplinary Team Director-General of Social Welfare. Office of the Ministry of Social and Family Development. P. 1–5. Retrieved from <https://www.msf.gov.sg/what-we-do/odgsw/social-insights/2014-Multidisciplinary-team>

8. Boland, J., Abendstern, M., Wilberforce, M., Pitts, R., Hughes, J., & Challis, D. (2021). Mental health social work in multidisciplinary community teams: An analysis of a national service user survey. *Journal of Social Work*, 21(1), 3–25. DOI: <https://doi.org/10.1177/1468017319860663>

9. Coyle, Sue Integrated Care Models That Work. *Social Work Today* (2018). Vol. 18 No. 4 P. 18–36. Retrieved from <https://www.socialworktoday.com/archive/JA18p18.shtml>

10. Douglas, N., Mays, N., Al-Haboubi, M. et al. (2022). Observations of community-based multidisciplinary team meetings in health and social care for older people with long term conditions in England. *BMC Health Serv Res*. 22, 758. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12913-022-07971-x>

11. IPEC Core Competencies (2023). The Interprofessional Education Collaborative (IPEC). Retrieved from <https://ipcc.memberclicks.net/ipcc-core-competencies>

12. Frost, N., Robinson, M., & Anning, A. (2005). Social workers in multidisciplinary teams: issues and dilemmas for professional practice. *Child & Family Social Work*. 10 (3). P. 187–196. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2005.00370.x>

13. Herod, J., & Lymbery, M. (2002). The social work role in multi-disciplinary teams. *Practice*, 14 (4), 17–27. DOI: <https://doi.org/10.1080/09503150208411539>

14. Giles, R. (2016). Social workers' perceptions of multi-disciplinary team work: A case study of health social workers at a major regional hospital in New Zealand. *Aotearoa New Zealand Social Work*, 28 (1), 25–33. DOI: <https://doi.org/10.11157/anzswj-vol28iss1id113>.
15. Kirschbaum Sarah (2017). The Social Work Perspective: A Systematic Review of Best Practices for Social Workers in Healthcare Teams Practices for Social Workers in Healthcare Retrieved. Sophia, the St. Catherine University repository website, P.240. Retrieved from <https://sophia.stkate.edu/do/search/?q=Sarah%20Kirschbaum%20&start=0&context=2910671&facet=>
16. Kostina, V., Rahožina, T., & Smerechak, L. (2024). Palliative Care in the Conditions of New Social Challenges: Problems and Prospects. *Evropsky Politicky a Pravni Diskurz*, 11, 1, 51–61. DOI: <https://doi.org/10.46340/eppd.2024.11.1.6>.
17. Lambert, C. P. (2019). Professional Development and Interprofessional Practice – Social Workers Share With (and Learn From) Colleagues in Other Disciplines. *Social Work Today*. Vol. 19 No. 5 P. 26. Retrieved from <https://www.socialworktoday.com/archive/SO19p26.shtml>
18. Lloyd, T., Beech, J., Wolters, A., & Tallack, C. (2023). Realising the potential of community-based multidisciplinary teams: Insights from evidence. The Health Foundation. DOI: <https://doi.org/10.37829/HF-2023-IAU01>
19. Multidisciplinary teams working for integrated care (2022, 2023). Social Care Institute for Excellence (SCIE). Retrieved from <https://www.scie.org.uk/integrated-care/research-practice/activities/multidisciplinary-teams/>
20. Sibbald, S. L., Ziegler, B. R., Maskell, R., & Schouten, K. (2021). Implementation of interprofessional team-based care: A cross-case analysis. *Journal of Interprofessional Care*, 35 (5), 654–661. DOI: <https://doi.org/10.1080/13561820.2020.1803228>
21. Willis Paul, Lloyd Liz, Hammond Jackie, Milne Alisoun, Nelson-Becker Holly, Perry Emma, Ray Mo, Richards Sally, Tanner Denise (2022). Casting Light on the Distinctive Contribution of Social Work in Multidisciplinary Teams for Older People, *The British Journal of Social Work*, Volume 52, Issue 1. P. 480–497, DOI: <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcab004>